

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 93: Mohelnice: Objekt 3 – odpadní jáma. Abb. 93: Mohelnice: Abfallgrube N. 3.

cházel při severní stěně novostavby Squash centra Olympie (obr. 93). Byl při hloubení bagrem lehce porušen. Výkop pro část objektu, který dále v neznámé délce severním a jižním směrem pod novostavbu pokračoval. Nacházel se v hl. 94 cm pod vrstvou novověkých navážek, vyplňovala ho tmavá, hnědošedá bahnitá zemina s početnými fragmenty silnostěnných, grafitových zásobnic. Dle okrajů a výdutí pravděpodobně 5–6 zásobnic, malým počtem byla zastoupena i keramika kuchyňská, dále mazanice, zvířecí kosti, struska, železo. Blíže východnímu okraji se nacházela část dna zásobnice otočená dnem vzhůru. Okolo něj a pod ním se nacházela větší koncentrace střepů a kamenů. Zahluhoval se do sprašového, jílovitého podloží, dno se lehce svažovalo k východu, dosáhlo maximální hloubky 127 cm. Celková V–Z délka činila 1–1,3 m.

Okraje masivních zásobnic ze souboru jsou kyjovitě zesílené a odpovídají typům III. a IV. dle typologie V. Goše, vypracované na základě nálezů zásobnic ze severní Moravy (Goš, Karel 1979, 163–175). Výzdobu zásobnic tvoří široká nevýrazná hřebenová vlnice, žlábkování, šikmé vrypy. Podle okrajů zásobnic a okrajů kuchyňské keramiky, zdobeně kolčem, můžeme objekt datovat do 14. století. Objekt odpadní jímky s relikty středověkých zásobnic se tak v Mohelnici přiřadil k řadě dalších, které zde již v minulosti byly objeveny.

Martin Baják, Jakub Halama

Literatura

- Goš, V., Karel, J. 1979: Slovanské a středověké zásobnice severní Moravy. *Archeologické rozhledy* 31, 163–175.
- Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.

Resumé

Mohelnice (Bez, Šumperk), U Brány, Hřebíkářská Str., Hochmittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

Mokrý-lom XIII, „Nad Studénčným“. Středověk, novověk. Důl. Záchraný výzkum.

Po navázání na zjišťovací sondáž z r. 2007 byl proveden předstihový záchraný výzkum v prostoru drobné přívěhové dobývky železných rud na hraně mezi úbočím a vrcholem Hostěnické plošiny, nad V svahem Studénčného žlebu (dobývací prostor lomu Mokrý). Systémem příčných sond byla zkoumána zkrasovělá puklina (kapsa typu „amas“) ve vápencích macošského souvrství v délce cca 25 m. Hloubka zrudnění aluviální výplně kapsy dosáhla místy cca 1,5 m a šířky cca 0,3–1 m. Podle posudku B. Fojty z Ústavu geologických věd PřF MU Brno zde byly těženy limonity s obsahem goethitizovaných úlomků devonských fosilií (pravděpod. stromatopor a bakterií, podle J. Kalvody). Rudnina dosahuje nejvyššího obsahu Fe_2O_3 nad 80 % hmotnosti, čímž se řadí mezi vhodné suroviny pro hutnění a získávání „železně houby“. S touto kvalitou se jedná o rudninu s výrazně vyšším obsahem oxidu železitého než rudnina z hematitizovaných vápenců z lokality „Nad skalami“ u jeskyně Pekárny (Fojt 2007). Výzkumem byla získána málo početná kolekce nálezů, převážně novověkého charakteru (podkúvka z boty, kamenná kulička, podkovové hřebíky), která však pochází pouze z povrchových vrstev a z okolí dolu, což vlastní dobývku přímo nedatuje.

Petr Kos

Literatura

- Fojt, B. 2007: Mineralogická charakteristika lokality „Studniční žleb“ v katastru těžebního území velkolomu Mokrý. Rkp, uložen: Ústav geologických věd PřF MU Brno.

Resumé

Mokrý-Horákov (Kataster Mokrý u Brna, Bez. Brno-venkov), „Nad Studénčným“. Mittelalter, Neuzeit, Bergbau, Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VENKOV)

Mokrý-lom XIV, „Studénčný“. Středověk (15. stol.). Vápenické pece, zemnice. Záchraný výzkum.

Pod Z srání Studénčného žlebu byly r. 2008 prozkoumány dvě polní vápenické pece s přílehlou zemnicí, která poskytla železnou podkovu a zlomky nádob z 15. stol. Pece využívaly vápence macošského souvrství z bezprostředního okolí. Zemnice mohla podle nálezů sloužit k ustájení koně, případně jako přechodné obydlí vápeníka.

Petr Kos

Resumé

Mokrá-Horákov (Kat. Mokrý u Brna, Bez. Brno-venkov), „Studénčský“. Spätmittelalter. Kalkofen, Siedlung. Rettungsgrabung.

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ U BRNA, OKR. BRNO-VEKOV)

Mokrý-lom XV, „Mokerský les“. Středověk, novověk. Důl. Záchraný výzkum.

V dobývacím prostoru lomu Mokrý, trati Mokerský les, S od lokality Studénčský žleb byl proveden předstihový výzkum domnělé dobývky železné rudy. Průzkumnou sondou, umístěnou na dno mělkého závrtku č. 25 Šachtica, byla lokalizována 2 m hluboká vertikální šachta, z jejíhož dna vybíhala západním směrem mírně klesající chodbička, vysoká cca 1 m. Protože byl strop chodby tvořen vesměs labilními vápencovými lavicemi, byl výzkum přerušen ve vzdálenosti cca 0,6 m od šachty. Průzkumnou sondou byla doložena existence zaniklého důlního díla sloužícího k exploataci železných rud, které nebyly prozatím odborně analyzovány. Z výplně štol pocházejí úlomky rud a ojediněle také zvířecí kosti. Podle geomorfologické stavby díla se zdá, že se jedná o fosilní krasový útvar, který byl zaplněn sedimentem, v němž došlo následně ke zrudnění některých jeho složek. Datace objektu nebyla díky naprosté absenci datovacího materiálu možná, patrně se však jedná o dobývku, která byla běžná ve středověkém až novověkém období.

Petr Koš

Resumé

Mokrý-Horákov (Kat. Mokrý u Brna, Bez. Brno-venkov), „Mokerský les“, Mittelalter, Neuzeit. Bergbau, Rettungsgrabung.

MORAVSKÝ BEROUN (OKR. OLOMOUC)

Náměstí 9. května. Novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum proběhl ve dnech 3. 9. až 12. 9. roku 2008 formou sondáže, kdy byly položeny na ploše náměstí 9. května dvě sondy. Sondáž proběhla na ploše náměstí kvůli získání nových a relevantních archeologických dat, neboť v roce 2009 má toto náměstí projít náročnou přestavbou. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1 : 10 000) – číslo listu 15-33-12; Z : 318-J : 204; Z : 316-J 197; ; Z : 316-J : 203. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Sonda 1 byla vytyčena v severní části náměstí, v prostoru parkoviště poblíž nákupního střediska. Měla obdélný půdorys s rozměry 2 × 4 m. V sondě 1 byly kromě recentního výkopu vodovodu zkoumány především kulturní vrstvy, tvořící v minulosti zpevněný povrch náměstí, jejichž maximální stáří patrně nesáhá dále než

do 19. století. Sonda 2 byla situována přibližně uprostřed náměstí mezi komunikací a hranicí ochranného pásma památného stromu. Byla vyhloubena severozápadním směrem od kmene lípy. Sonda měla obdélný půdorys s rozměry 2 × 3 m. V sondě 2 také nebyly zjištěny sídlištní vrstvy, které by bylo možné považovat za starší než z 19. století. Za nejzajímavější nález lze považovat objev kamenné „obruby“ – kontext 0900 a kamenné konstrukce – kontext 0902. Tato kamenná konstrukce mohla být součástí dláždění a sloužila patrně jako schody k vyrovnání výškových rozdílů na náměstí. Také nelze vyloučit možnost, že kamenné konstrukce mohly sloužit jako základ pro nadzemní stavbu anebo pro sochu, která mohla stát na náměstí. Nejvíce pravděpodobná se jeví možnost, že tato konstrukce má spojitost s dřevěným vodovodem, který byl v Moravském Berouně postaven kolem roku 1822. Dřevěný vodovod byl vyhotoven s vyústěním do veřejných kašen na náměstí. Pak by tato konstrukce mohla být součástí kašny.

Jakub Vrána

Resumé

Moravský Beroun (Bez. Olomouc), 9. května Platz. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

MORAVSKÝ PÍSEK (OKR. HODONÍN)

Velkomoravská ulice 326, 328. Středověk, novověk. Sídlíště. Záchraný výzkum.

Výkopové práce při stavbě kanalizace v rámci rekonstrukce hlavní silnice v prosinci 2008 byly podnětem k provedení záchraného výzkumu (ZM ČR 1: 10 000, kladový list 35 – 11 – 01, okolí bodu 101/650 mm od Z/J s. č.). Od úrovně horní vrstvy omíčky, resp. kufru vozovky, se v okolí domů č. p. 326 a 328 vyskytovala na profilech obdobná stratigrafie. Jednalo se o kulturní souvrství, vzniklé z hlinitého půdního typu na výrazné písčité duně, kde byly zachyceny také tři sídlištní objekty. Jejich vzorkování nepřineslo žádné nálezy, avšak keramické fragmenty ze spodní tmavé vrstvy lze přiřadit k velatické kultuře (viz kapitola Doba bronzová) a kultuře s moravskou malovanou keramikou (viz kapitola Neolit a eneolit), horní vrstva náleží středověku až novověku. Nově objevená lokalita se nachází poblíž několika dříve zkoumaných sídlišť pravěkého a historického stáří, čímž významně rozšiřuje topografii daného mikroregionu.

Jaromír Šmerda

Resumé

Moravský Písek (Bez. Hodonín), Velkomoravská Str. Nr. 326, 328. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.